

OPRACOWANIE PYTANIA

Rola autorytetu w życiu człowieka. Omów zagadnienie na podstawie *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*

EPOKA

Dwudziestolecie międzywojenne

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Autorytet to ktoś, kto kształtuje poglądy i wybory młodego człowieka - pytanie każe zbadać, kogo słucha bohater, dlaczego i z jakim skutkiem. W *Przedwiośniu* ciekawe jest to, że Cezary Baryka kolejne autorytety traci lub weryfikuje: dojrzewanie polega u Żeromskiego na konfrontowaniu cudzych idei z rzeczywistością. Warto pokazać całą galerię - od rodziców po ideologów - i podkreślić, że brak jednego pewnego autorytetu zmusza bohatera do samodzielnego, dramatycznego wyboru drogi.

autorytet	Osoba, której wpływ przyjmujemy z zaufania i szacunku, nie z przymusu. Komisja oczekuje, że odróżnisz autorytet dający wartości od ideologa narzucającego hasła.
rola	Funkcja i skutek: co autorytet daje człowiekowi (kierunek, wartości, ochronę), a kiedy staje się przeszkodą w samodzielnym myśleniu.
weryfikacja autorytetu	Sprawdzanie cudzych racji własnym doświadczeniem. W <i>Przedwiośniu</i> każdy autorytet Cezarego zostaje skonfrontowany z rzeczywistością i częściowo odrzucony.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę o roli autorytetów w kształtowaniu młodego człowieka i o potrzebie ich krytycznej weryfikacji.
- ✓ Trzy-cztery autorytety Cezarego omówione ze skutkiem: matka (bunt i spóźnione zrozumienie), ojciec i mit szklanych domów, Gajowiec jako autorytet państwowca, Lulek jako pseudoautorytet ideologiczny.
- ✓ Kontekst z innym przykładem człowieka ukształtowanego przez autorytet oraz wniosek o tym, że autorytet daje kierunek, ale wybór należy do jednostki.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Matka, Jadwiga Barykowa: w czasie rewolucji w Baku zdobywa nocami żywność, ukrywa uciekinierów, znosi bunt syna zafascynowanego wiecami; zostaje aresztowana i umiera z wyczerpania na robotach. Cezary docenia jej ofiarę i racje dopiero po jej śmierci – autorytet odrzucony za życia, uznany za późno.
- Ojciec, Seweryn Baryka: wraca z wojny uznany za zmarłego, wywozi syna do Polski i w drodze opowiada o szklanych domach, by dać mu wiarę w ojczyznę; umiera przed granicą. Autorytet podważony przez rzeczywistość – nędzne miasteczko na granicy obala mit, ale tęsknota za wielką ideą ojca zostaje w Cezarym.
- Szymon Gajowiec: dawny wielbiciel matki Cezarego, dziś wysoki urzędnik, przyjmuje bohatera w Warszawie, daje mu pracę przy swojej książce o Polsce i przedstawia program powolnych reform; odwołuje się do swoich mistrzów, polskich myślicieli z czasów niewoli. Autorytet państwowca, którego Cezary szanuje, ale któremu zarzuca brak wielkiej idei.
- Antoni Lulek: chorowity kolega ze studiów, fanatyczny komunista, prowadzi Cezarego na zebranie partyjne i próbuje zrobić z niego rewolucjonistę. Pseudoautorytet ideologiczny – Cezary, pamiętając Baku, spiera się z nim publicznie i odrzuca jego program.
- Otwarte zakończenie: Cezary idzie w pochodzie na Belweder, ale wychodzi z szeregu i kroczy osobno, na czele tłumu. Bohater bez autorytetu, który podjąłby decyzję za niego – dowód, że każdy autorytet dał mu tylko część odpowiedzi.
- Hipolit Wielosławski i Nawłóć (opcjonalnie): przyjaciel z wojny wprowadza Cezarego w świat ziemiaństwa, ale nie ma mu nic do zaproponowania poza gościnnością. Przykład, że nie każdy ważny człowiek w życiu jest autorytetem.

LITERACKI

POLECANY

Szyfrowe prace, Stefan Żeromski

Marcin Borowicz to na początku powieści ośmioletni chłopiec bojący się nowej szkoły, potem gorliwy katolik i zrusyfikowany uczeń, a wreszcie świadomy patriota. Zestaw tę drogę od łatwowierności do samoświadomości z niedokończonym dojrzewaniem Cezarego Baryki.

LITERACKI

Lalka, Bolesław Prus

Ignacy Rzecki, wychowany przez ojca w kulcie Napoleona, przez całe życie patrzy na politykę i na własny los przez pryzmat bonapartyzmu, czekając na kolejnego Napoleona. Przykład autorytetu, który ukształtował całą biografię i nigdy nie został zweryfikowany – kontrast z Cezarym, który każdy autorytet sprawdza doświadczeniem.

LITERACKI

Ferdydurke, Witold Gombrowicz

Profesor Pimko, belfer z autorytetem urzędowym, wtłacza dorosłego Józia z powrotem do szkoły i upupia go; nauczyciel Bładaczka wymusza zachwyt nad Słowackim, bo „wielkim poetą był”. Groteskowy obraz autorytetu fałszywego, opartego na formie, nie na wartościach – tło, na którym widać, dlaczego Cezary słusznie nie ufa gotowym hasłom.

FILOZOFICZNY

Immanuel Kant, oświecenie jako wyjście z niedojrzałości (sapere aude)

Kant nazwał oświeceniem wyjście człowieka z niedojrzałości, w której cudze kierownictwo zastępuje własny rozum, i wezwał: odważ się być mądrym. Droga Cezarego jest ilustracją tej myśli: autorytety matki, ojca i Gajowca dają mu wiedzę, ale dojrzałość zaczyna się, gdy sam podejmuje decyzję w finale.

3

Mapa wypowiedzi

1

Teza: autorytety kształtują tożsamość młodego człowieka, ale dojrzałość wymaga ich krytycznej weryfikacji – to pokazuje droga Cezarego Baryki.

2

Rodzice jako pierwsze autorytety: bunt wobec matki w czasie rewolucji i spóźnione zrozumienie jej racji.

3

Mit szklanych domów: ojciec jako autorytet obalony przez konfrontację opowieści z rzeczywistością odrodzonej Polski.

4

Spór o Polskę: Gajowiec i Lulek jako konkurencyjne autorytety ideowe – Cezary między reformą a rewolucją.

5

Kontekst: *Szyfrowe prace* (Stefan Żeromski) – Marcin Borowicz to na początku powieści ośmioletni chłopiec bojący się nowej szkoły, potem gorliwy katolik i zrusyfikowany uczeń, a wreszcie świadomy patriota. Zestaw tę drogę od łatwowierności do samoświadomości z niedokończonym dojrzewaniem Cezarego Baryki; wniosek – autorytet daje kierunek, ale ostateczny wybór drogi należy do jednostki.